

Úvod do teorií a metod sociální práce

Co je sociální práce a proč potřebuje teoretická východiska?

Navrátil, Kříčková

Vznik sociální práce

- Sociální práce, tak jak ji chápeme dnes, se vyvinula zejména v 19. a 20. století.
 - Také teorie sociální práce procházely vývojem, který koresponduje s historickou proměnlivostí sociální práce.
 - Kdy se stala sociální práce *profesionální aktivitou?*
-

Sociální práce jako produkt moderní éry

- ▶ V tradiční společnosti sociální pomoc zajišťuje rodina, sousedé, obec a církev.
- ▶ V moderní éře stále více intervenuje stát (od chudinských zákonů až po moderní welfare state).
- ▶ Sociální práce vzniká v kontextu procesů industrializace, modernizace a urbanizace

Společenská reakce

- Vznik nových institucí
 - Vědecké pojmenování
-

Sociální práce v „nových institucích“

- segregace problému
- člověk má potenciál měnit svůj život
- problémy lze řešit racionální cestou
- cílem intervence je resocializace
- univerzální prostředek sociální terapie je terapie pracovní

Vědecká klasifikace

- **Věk:** dochází k rozlišení fází věku, hovoří se o dětství, dospívání, dospělosti, stáří.
- **Tělesná zdatnost:** posuzuje se tělesná a psychická zdatnost.
- **Pohlaví:** velká pozornost se věnuje identifikaci znaků, které činí muže a ženu rozdílnými a současně komplementárními.
- **Sexualita:** nově se začíná hovořit o kriteriích normální a abnormální sexuality (významný vliv psychoanalýzy).
- **Deviantní subkultury:** jsou identifikovány skupiny (kriminálníci, blázni), které jsou považovány za příčinu sociálních problémů.
- **Rasa:** novým kategorizačním znakem populace se stává také rasa.

Charakteristiky sociální práce 19. století

- Sociální práce má charakter **osobní motivace**
- sociální práce se poskytuje **vstupech** a **výstupech** do/ze společenských **institucí** (vězení, špitály)
- **dominace žen**
- **normativnost**
- metoda případové práce (**casework**)
- užití **psychologie** (dobře propojitelná s individuální prací s klientem)
- růst formalizace (propojení sociální práce se státem)

Cíle sociální práce I

- ▶ „Sociální práce je prostě to, co dělají sociální pracovníci“
- ▶ Hanvey a Philpot (1996:1) tvrdí, že „Sociální práce je často to, co jiní – zdravotní sestry, lékaři, policie atd. nedělají“.
- ▶ Jordan (1987) Na jedné straně je podle něj řada sociálních pracovníků přesvědčena, že nejvlastnějším cílem sociální práce je „**pomáhat**“ klientům, na straně druhé považují podle Jordana zejména politikové za cíl sociální práce „**sociální kontrolu**“ a řešení či prevenci sociálních problémů.

Cíle sociální práce II

Thompson (2000):

- posouzení potřeb a životních okolností
- poskytování nebo zprostředkování služeb
- realizaci facilitativních a podpůrných aktivit na úrovni individua, rodiny, skupiny nebo komunity při zvládání problémů,
- posouzení stupně a povahy ohrožení, kterým je klient vystaven,
- navrhování, realizace a hodnocení ochranných plánů,
- zajišťování posudků pro jednání soudů,
- spoluúčast v multidisciplinárních týmech,
- zastupování a mediace,
- navrhování a realizace preventivních opatření,
- naplňování zákonem definovaných povinností.

Cíle sociální práce III

Sheafor, Horejsi a Horejsi (2000):

- (1) *pomáhat jednotlivcům a sociálním systémům zlepšovat své sociální fungování a*
- (2) *měnit sociální podmínky tak, aby chránily tyto jednotlivce a systémy před potížemi ve fungování“.*

Cíle sociální práce IV

Americká národní asociace sociálních pracovníků (1987: 12-13)

- ▶ „Sociální práce je profesionální aktivita zaměřená na pomáhání jednotlivcům, skupinám nebo komunitám zlepšit nebo obnovit jejich schopnost sociálního fungování a na tvorbu společenských podmínek příznivých pro tento cíl.“

Cíle sociální práce V

Navrátil (2000: 7):

- ▶ „Cílem sociální práce je podpora sociálního fungování klienta v situaci, kde je taková potřeba buď skupinově, nebo individuálně vnímána a vyjádřena. Sociální práce se profesionálně zabývá lidskými vztahy v souvislosti s výkonem sociálních rolí (sociální fungování).“

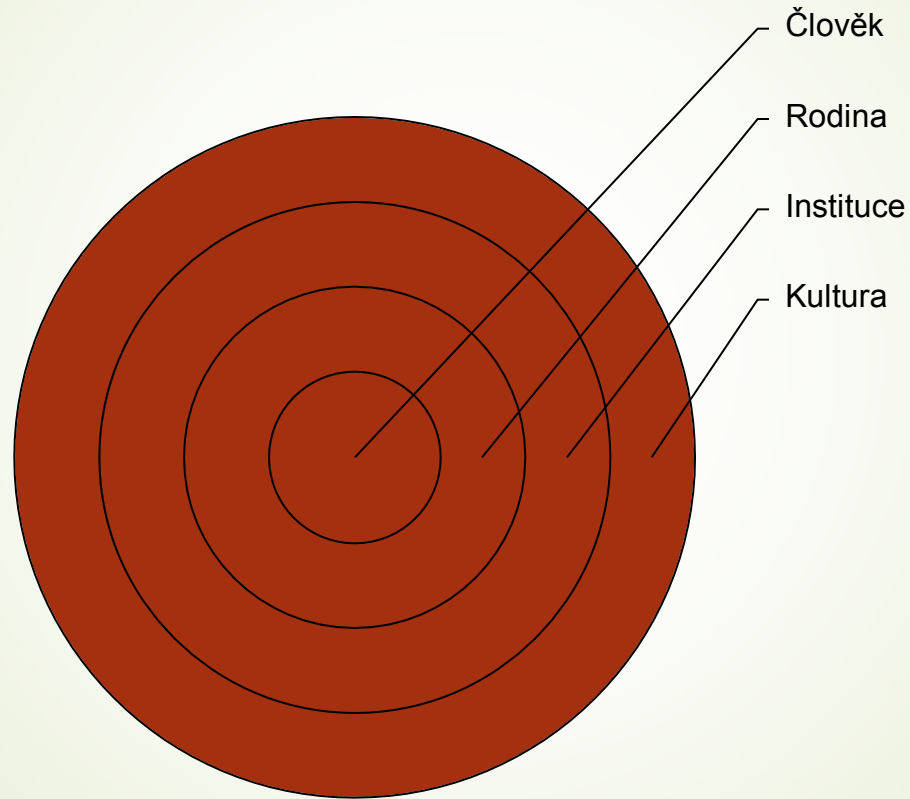
Co je to sociální fungování?

➤ Bartlettová vymezila „pojem sociálního fungování“ jako interakce, které probíhají mezi požadavky prostředí a lidmi (The common base of social work practice, 1970) .

➤ Jiný autor Longres (1995) definuje sociální fungování jako „... sociální pohodu, zvláště ve vztahu ke schopnosti jednotlivce zvládat rolová očekávání přidružená k jeho konkrétní roli a statusu.“

➤ Podle Carltona (1984: 7) vyjadřuje termín sociální fungování „... schopnost lidí provádět úkoly denního života a angažovat se ve vztazích k jiným lidem zůsobem, který je uspokojivý jak pro ně samotné, tak pro druhé a odpovídá potřebám organizované komunity“.

Interakce mezi člověkem a jeho prostředím

Jak pomoci v poruchách sociálního fungování?

Tři odlišné odpovědi:

- terapeutické paradigma
- strukturální (reformní) paradigma
- poradenské paradigma

Teorie v sociální práci?

Navrátil (1998) :

- zdroj **profesionální identity**
- specifikuje **co se má dělat a proč**
- profesionální výkon sociálního pracovníka je **využití vědomostí a aplikaci teorie při dosahování požadovaných změn**

Blízké disciplíny a zdroje teorií

- sociologie
 - psychologie
 - psychiatrie
 - právní vědy
-

Teorie v sociální práci?

Sheafor, Horejsi a Horejsi (2000) :

- **teorie poskytují strukturu** pro analýzu složitých a často velmi emotivních lidských problémů a situací,
- **utřídí informace**, předpoklady a domněnky do smysluplného celku,
- **poskytují odůvodnění** pro jednání a rozhodování,
- **poskytují systematický**, uspořádaný a předvídatelný přístup k práci s lidmi,
- **usnadňují komunikaci** mezi profesionály

Typy teorií

Typy teorií	Formální teorie	Neformální teorie
Teorie o sociální práci	Formálně psané teorie definující povahu a cíle sociálního zabezpečení (liberální, konzervativní, marxistická atp.).	Morální, politické, kulturní hodnoty, které ovlivňují jednání sociálních pracovníků a na jejichž základě pak sociální pracovníci vnímají svoji úlohu.
Teorie sociální práce	Formálně psané teorie intervence (rodinná terapie, logoterapie atp.).	Induktivně odvozená nepsaná teorie intervence utvářená na základě praktické zkušeností.
Teorie klientova světa	Formálně psané teorie o předmětech sociálních věd (teorie osobnosti, rasy, pohlaví, vztahů atp.).	Sociální pracovníci uplatňují ve své praxi zkušenosti i obecné kulturní předpoklady (normální chování, dobrá rodina atp.)).

Zdroj: Sibeon (1990)

Děkuji za pozornost

